

KELIOS PASTABOS APIE SENĄSIAS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS BIBLIOTEKOS KNYGAS: PROVENIENCINIS ASPEKTAS

KAROLIS TUMELIS

Knygos istorijos tyrimuose viena svarbiausių užduočių keliami tyrėjui – nustatyti konkrečios knygos priklausomybę konkrečiam šeiminkui. Tokias paieškas atlikti įgalina proveniencijos (iš lotynų k. *provenire* – kilti, rasti) arba nuosavybės ženklai, kuriais rūpestingi savininkai (tiek privatus asmenys, tiek įvairios institucijos) žymi jų bibliotekoms priklausiusius spaudinius. Sunku pasakyti, kiek šių dienų knygos turėtojas užsiima savo asmeninės bibliotekos knygų žymėjimu (tą vis dar daro institucijos), tačiau seniau ši praktika buvo paplitusi. Jos dėka tampa įmanoma, viena vertus, nustatyti, kokiais keliais viena ar kita knyga pateko į šiandienę savo vietą (praktinis aspektas), kita vertus, pats tokių ženklų tyrimas yra reikšmingas kultūros istorijos pažinimui, nes proveniencija yra iškalbinga ir pati savaime, ir kartu nurodydama tą, kuris ją paliko knygoje, leidžia bent pabandyti atkurti konkretaus asmens skaitymo įpročius, turėtos bibliotekos turinį, galbūt ir jo skelbtų idėjų kilmę (kultūrinis aspektas).

Šiame tekste pristatomos į Lietuvos katalikų mokslo akademijos (toliau – LKMA) biblioteką Vilniuje 2008 m. iš uždarytos LKMA bibliotekos Kaune pervežtos ir vis dar nesukataloguotos senosios knygos, dienos šviesą išvydusios iki XX a. vidurio. Į Kauną jos buvo patekusios drauge su Zenono Ivinskio bibliotekos likučiais. Tarp minėtų senųjų spaudinių, kaip paaikškėjo Vilniaus universiteto istorijos magistro studijų programos taikomosios praktikos metu (2015 m. rugsėjo–spalio mėn.) jas aprašinęsiam šių eilučių autoriui, esama įvairiais požiūriais vertingų leidinių – tiek senųjų spaudinių, siekiančių XVI a. vidurį, tiek žymiems Lietuvos (ir ne tik) kultūros, mokslo ir politikos veikėjams bei organizacijoms priklausiusių knygų. Apie šias knygas pirmiausia stengiamasi kalbėti provenienciniu aspektu, telkiant dėmesį į konkretaus leidinio buvusius savininkus. Kadangi iš viso buvo aprašyta virš 160 LKMA bibliotekai priklausančių senų spaudinių,

išėjusių nuo XVI a. vidurio iki XX a. vidurio, pristatant knygas platesnei auditorijai, neišvengiamai teko daryti aprašytinų leidinių atranką. Todėl dėmesio centre pirmiausia atsidūrė senieji spaudiniai (XVI–XVIII a.), taip pat vėliau pasirodžiusios bei su konkrečiais identifikuotiniais asmenimis arba organizacijomis susijusios knygos. Čia pristatomi leidiniai suskirstyti į dvi stambias grupes – institucijoms ir privatiems asmenims priklausiusius spaudinius. Savaiame suprantama, dažnas leidinys ne kartą galėjo migruoti iš vieno tipo bibliotekos į kitą, todėl nuspręsta grupavimą atlikti atsižvelgiant į paskutinį tikėtiną knygos savininką.

1. Institucijoms priklausę spaudiniai. Įvairių institucijų bibliotekoms priklausę spaudiniai, panašu, neapsiribojo vienu teminiu lauku greičiausiai dėl to, kad pačios draugijos nebuvo griežtai nusistačiusios, kokias knygas jų bibliotekose vertėtų kaupti.

Vilniaus Mokslo bičiulių draugijos knygos. Vilniaus Mokslo bičiulių draugija (lenk. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie*), veikusi 1907–1939 m., neabejotinai buvo viena svarbiausių mokslo ir kultūros organizacijų tarpukario Vilniuje (galbūt visoje tuometėje Lenkijoje), sukaupusi ir įspūdingą biblioteką. Jos fondai Antrojo pasaulinio karo ir pokario metais iš dalies pražuvo, iš dalies pateko į kitas institucijas¹. Vienuolika tirtų knygų priklausė šiai draugijai, tarp jų ir patys seniausi spaudiniai. Dalis jų į Vilniaus Mokslo bičiulių draugijos biblioteką pateko iš kitų bibliotekų, tačiau ne visada aišku, kokių keliu. Daugiau aiškumo, siekiant panaikinti baltas dėmes šių knygų istorijoje, galbūt įneštų draugijos archyvo tyrimas.

Seniausia iš čia minimų draugijos knygų yra 1558 m. Bazelyje išleistas Ambraziejaus Kalepino (lot. Ambrosius Calepinus, it. Ambrogio Calepio, 1435–1511) lotynų kalbos žodynas². Gerai išsilaikiusios knygos atraštiniame puslapyje yra du rankraštiniai įrašai, nurodantys ankstesnius knygos savininkus. Pirmasis jų – donacinis, kuriuo knyga dovanojama Poznanės Jėzuitų kolegijai (*Collegii Posn. Societ IESU ex legato R D. Studiae [?] Brzezinski*). Asmens būtent tokia pavarde, galėjęsio atlikti dovanojimą, aptikti nepavyko, tačiau tikėtina, kad pasirašiusysis galėjo būti Jokūbas Brzeznickis (lenk.

¹ Žr. plačiau Henryka Ilgiewicz, „Vilniaus Mokslo bičiulių draugijos biblioteka (1907–1939): komplektavimas ir fondų raida“, in: *Knygotyra*, Vilnius, 2011, t. 57, p. 217–234.

² *Dictionarium Ambrosii Calepini, magno omnis generis vocum auctario postremo nunc locupletatum & recognitum. Una cum Conradi Gesneri Onomastico, sive propriorum nominum serie copiosissima, Cum Cæsar. Maiest. gratia & privilegio. Basileæ [1558].*

Jakób Brzeźnicki, 1540–1604)³, apaštališkasis protonotaras ir Poznanės sufraganas. Tokio spėjimo naudai liudytų ir jo užimtos pareigos, ir tai, kad dalį savo sukauptos bibliotekos knygų jis testamentu buvo užrašęs Poznanės jėzuitų kolegijai⁴. Tad gali būti, kad šis žodynas kaip tik ir yra viena iš dovanotų knygų. Kitą įrašą (*Ex libris Christophori Stanislai Stabrowski*) pakomentuoti sunkiau; tokį vardą turėjo vienas iš Petro Stabrowskio (1556–1619) sūnų⁵, tačiau neaišku, ar jis sietinas su šį nuosavybės įrašą palikusiu Stabrowskiu.

Keletas senųjų spaudinių neturėjo jokių kitų proveniencijų, išskyrus tik Vilniaus Mokslo bičiulių draugijos antspaudus, todėl sunku pasakyti, kaip jie pateko į šios draugijos biblioteką. Tikėtina, kad ankstesni savininkai paprasčiausiai nepažymėjo leidinių savo nuosavybės ženklais. Šios dvi knygos – tai iš dviejų 1572 m. išleistų veikalų sudarytas konvoliutas⁶ ir 1601 m. Niurnberge išleistas Šv. Rašto skaitinių vadovėlis hebrajų, graikų, lotynų ir vokiečių kalbomis⁷.

Per ne vieno savininko rankas perėjusi knyga yra 1666 m. Niurnberge išleista *Polnische Kriegs – und – Staats Sachen*⁸, skirta Lenkijos (Abiejų Tautų Respublikos (toliau ATR)) istorijai. Puikios būklės leidinyje išliko ne tik visos iliustracijos (didikų portretai), bet taip pat ir įklijos su genealoginiais

³ Brzeźnicki Jakób (1540–1604), in: *Polski słownik biograficzny*, (toliau – PSB), t. III, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1937, p. 42–43.

⁴ *Ibid.*, p. 43.

⁵ Stabrowski Piotr (1556–1619), in: PSB, t. XLI/2, sąs. 169, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 2002, p. 282–285.

⁶ Pirmoji konvoliuto dalis – tai Antverpene išleistas eiliuotas veikalas lotynų ir prancūzų kalbomis su iliustracijomis apie įvairių Europos (ir ne tik) tautų kostiumus (*OMNIVM fere gentium, nostræq; ætatis Nationum, Habitus & Effigies. In eosdem Iacobi Sluperij Herzelensis Epigrammata. Adiecta ad singulas Icones Gallica Tetrasticha*, Antverpiæ, Apud Ioannem Belle- rum, sub Aquila aurea. M. D. LXXII. Cum Priuilegio). Tiesa, čia nerasime nei Lenkijos, nei Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyventojų. Kitas veikalas – Kelne pasirodęs Britanijos aprašymas su komentarais (*Commentarioli Britannicæ descriptionis fragmentum. Auctore Humfredo Lhuyd, Denbyghienſe, Cambro Britanno. Huius auctoris diligentiam & iudicium lector admirabitur, Coloniae Agrippinae Apud Ioannem Birckmannum. M. D. LXXII. Cum gratia & Priuilegio Cæſa. Maiest*).

⁷ *Lectiones evangeliorum & epistolarum, anniversariæ. Ebraicè, cum radice, literis servilibus, & Latina lectione, Græcè, Latinè, & Germanicè. Harmonicè & Symmetricè, pro Verbi DEI & Linguarum studiosis, editæ, Ab Elia Hottero germano, Noribergæ, cum Sacræ Cæſaræ Maiestatis: et c. nec non Regis Galliarum et Nauarræ, et c. Privilegiis. Anno M. DCI.*

⁸ *Polnische Kriegs – und – Staats Sachen; die sich von hundert Jahren her unter sechs Königen in Polen begeben: neben Nothwendigen Stamm – Laseln, und ctlichen Conterseiten*, Nürnberg. Gedruckt Christoph Gerhard. Im Jahr 1666.

ATR valdovų medžiais. Pirmasis iš šioje knygoje esančių nuosavybės ženklų yra rankraštinis įrašas (*Ex libris Raph: Downar*), kurio autorius galėjo būti Lietuvos evangelikų reformatų superintendantas ir švietimo veikėjas Rapolas Daunoras (lenk. Rafał Downar, 1771–1854)⁹. Taip pat knygoje yra lipdė su prancūzišku tekstu, informuojančiu, kad knyga priklauso Liudviko Kondratavičiaus asmeninei bibliotekai. Gali būti, kad minimas Kondratavičius yra ne kas kitas, o garsusis Vladislovas Sirokomlė (lenk. Władysław Syrokomla, tikr. Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz, 1823–1862). Tačiau, kaip ir Daunoro atveju, šios sąsajos kol kas laikytinos hipotetinėmis. Be šių dviejų proveniencijų esama ir trečios – ant galinio viršelio juodu rašikliu užrašytas asmenvardis *K. Kondratowicz*.

Paminėtini ir vėlesnio laikotarpio spaudiniai, kuriuose savo pėdsakus paliko daugiau mažiau žinomi asmenys. Pavyzdžiui, Józefo Lukaszewicziaus *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w dawnéj Małej Polsce*, išleista 1853 m. Poznanėje, priklausė lenkų emigracijos veikėjui Karoliui Kazimierzui Sienkiewiczziui (1793–1860)¹⁰, vienam iš Lenkijos bibliotekos Paryžiuje (lenk. *Biblioteka Polska w Paryżu*) steigėjų; be Sienkiewicziaus asmeninio rinkinio priklausomybės žymens, yra ir šios bibliotekos nuosavybę žymintis antspaudas. Kažkuriuo metu ši knyga turėjo pereiti Jano Szwańskio nuosavybėn (esama jo antspaudo kartu su moto: *CONTRA SPEM IN SPEM JAN SZWAŃSKI*). 1909 m. jis perleido savo asmeninę biblioteką (ar jos dalį) Vilniaus Mokslo bičiulių draugijai¹¹.

Žymaus lenkų etnografo, kalbotyrininko, muzikologo Jano Karłowicziaus (1836–1903) biblioteką jo žmona Irena padovanojo Vilniaus mokslo bičiulių draugijai (iš viso 6425 knygas)¹², tarp kurių buvo ir dvi vėliau LKMA atsidūrusios. Tai dvi lyginamosios kalbotyros disciplinos tyrimams priskirtinos knygos¹³. Vienas leidinys rusų kalba, išleistas 1819 m.¹⁴, į draugijos biblioteką

⁹ Downar Rafał (1771–1854), in: *PSB*, t. V, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1939, p. 354.

¹⁰ Sienkiewicz, Karol Kazimierz (1793–1860), in: *PSB*, t. XXXVII/2, sąs. 153, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1996, p. 222–226.

¹¹ Henryka Ilgiewicz, *op. cit.*, p. 220.

¹² *Ibid.*

¹³ *Ethimologische Forschungen auf dem Gebiete Indo-Germanischen Sprachen, unter Berücksichtigung ihrer Hauptformen, Sanskrit; Bend-Persisch; Griechisch-Lateinisch; Littauisch-Slawisch; Germanisch und Keltisch, von Aug. Friedr. Pott, Dr. Zweite Auflage in völlig neuer Umarbeitung. Erster Theil: Präpositionen*, Lemgo & Detmold, im Verlage der Mener'schen Hofbuchhandlung, 1859; *Beiträge zur vergleichenden Sprachforschung auf dem gebiete der Arischen, Celtischen*

greičiausiai turėjo patekti po jos susijungimo su kita, 1907–1914 m. veikusia Vilniaus Mokslo ir meno muziejaus draugija (lenk. *Towarzystwo Muzeum Nauki i Sztuki w Wilnie*), kurios antspaudas yra šioje knygelėje. 1842 m. Paryžiuje išleistas Jeano de la Fontaine'o (1621–1695) pasakėčių rinkinys prancūzų kalba¹⁵ tais pačiais metais buvo padovanotas Vilniaus pensiono III klasės auklėtojai Rozalijai Kasperovič Tornovskai (išlikęs dovanojimo įrašas rusų kalba).

„Rūtos“ / „Lituania“ draugijos spaudiniai. Ši studentų draugija susikūrė 1899 m. Fribūre, Šveicarijoje, ir iki 1915 m. vadinosi „Rūtos“ draugijos vardu; tais pačiais metais pavadinimas buvo pakeistas į „Lituania“. Aptiktos devynios šios draugijos bibliotekai priklausiusios knygos, kurios buvo paženklintos dviejų tipų antspaudais, besiskyrusių įrašais: iki 1915 m. naudotame antspaude buvo įrašyta: *Draugystė Lietuviškos Jaunuomenės Ruta 18* ^{7/IV} *99 Friburge Š.*, tuo tarpu vėlesniame: *Akadėminė Lietuvių Draugija LITUANIA (Ruta) 7. V. 1899 Friburge Šv. 7. XI. 1915.* Pirmuoju antspaudu buvo pažymėti 6 spaudiniai, antruoju – 2; vieno leidinio priklausomybę žymi rankraštinis įrašas *Lituanijos Biblioteka Fribourge / 1922 m.* Iš visų draugijai priklausiusių spaudinių, tarp kurių dominuoja lietuviški leidiniai, tokie kaip Simono Daukanto *Lietuvos istorija* ar Motiejaus Valančiaus *Žemaičių vyskupystė*, galima išskirti Jono Mačiulio-Maironio Sankt Peterburgo dvasinėje akademijoje skaitytų paskaitų pagrindu sudarytą knygą, išėjusią 1903 m. Sankt Peterburge¹⁶. Ją draugijai dovanojo pats autorius, palikęs įrašą antraštiniame puslapyje. Visos šios knygos vėliau perėjo LKMA bibliotekos žinion, kuri pažymėjo juos savu antspaudu.

Valenrodų bibliotekos spaudiniai. Viena knyga į LKMA pateko iš Valenrodų bibliotekos (vok. *Wallenrodsche Bibliothek*), iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos veikusios Karaliaučiuje. Šiandien žinoma, kad šiai bibliotekai, kuri buvo įkurta XVII a. pirmoje pusėje, priklausę spaudiniai pokario metais plačiai pasklido po regiono bibliotekas; dalį jų turi ir Vilniuje esančios Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bei Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo bibliotekos¹⁷. LKMA esantis egzempliorius – 1696 m. Kara-

und Slawischen sprachen, Herausgegeben von A. Kuhn und A. Schleicher, t. IV, Berlin: Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung. Harrwitz und Gossmann, 1865.

¹⁴ *О скопцахъ*, Санкт Петербургъ: Въ Типографи Иос. Иоаннесова 1819 года.

¹⁵ *Fables de la Fontaine, Édition illustrée*, t. I, par Jules David, Tony Johannot, Victor Adam, François Grenier et Schaal, Paris: Aubert et C^{ie}, place de la Bourse, 1842.

¹⁶ *Praelectiones de Justitia et Jure quas habuit In Caesarea Romano-Catholica Ecclesiastica Academia Petropolitana Joannes Matsulevicz Theologiae Moralis et Pastoralis Professor*, Petropoli: Officina typographica J. A. Mansfeld, 1903.

¹⁷ Plačiau apie šių spaudinių paieškas ir atradimus Lietuvoje: Klaus Garber, „Königs-

liaučiuje išleista poetės Gertraud Moller (1641–1705) eilių rinkinys *Geistliche Oden*¹⁸. Jis išsiskiria tuo, kad čia, be bibliotekos lipdės, taip pat yra ir pačios autorės donacinis įrašas. Kaip knyga atsidūrė tarp LKMA knygų, galima tik spėlioti. Žinoma, kad dalis knygų iš Karaliaučiuje buvusios Valenrodų bibliotekos pirmaisiais pokario metais į Lietuvą po kelių ekspedicijų, tarp kurių narių buvo ir istorikai Juozas Jurginis bei Povilas Pakarklis¹⁹. Iš Jurginio pasakojimo matyti, kad pirminis tikslas buvo lituanistikai aktualios medžiagos paieška²⁰. Tuo tarpu Pakarklis, kuriam Rytprūsiose teko lankyti daugiau kartų nei Jurginiui, buvo susirūpinęs ir kitų regione likusių kultūros vertybių likimu. Jausdamas Maskvos grėsmę, jis siūlė iš Karaliaučiaus parsivežtus spaudinius ir rankraščius išskirstyti po visą šalį, pirmiausia turėdamas omenyje Kauną, kuriame jau anksčiau buvo atsidūrusi dalis išgelbėtų knygų²¹. Valenrodų bibliotekos knygos kaip tik ir turėjo būti pergabentos į Kauną, tačiau spontaniškai imtas įgyvendinti pergabenimo planas žlugo, o knygos, po kelių specialiai perskirstymo reikalams svarstyti sudarytos komisijos posėdžių, buvo paliktos Vilniuje²². Tad atrodo, kad į LKMA biblioteką patekusi knyga Kaune atsidūrė po vienos iš ekspedicijų, galbūt po 1946 m. pavasarį vykusios, kurios metu prie Pakarklio prisijungė grupė mokslininkų iš Kauno²³.

Atskirai paminėtinos knygos, priklausiusios mažiau žinomoms institucijoms. Štai 1758 m. Leipcige išleistame Ovidijaus raštu²⁴ tomo priekinio viršelio vidinėje dalyje yra įklijuotas lipdukas, nurodantis, kad knyga kažkada priklausė *Pribačio knygynui Kaune*²⁵, įsikūrusiam Laisvės al. 48. Ar ji iš čia buvo nupirkta, sunku pasakyti. Dar iki patekdamas į knygyno lenty-

berger Bücher in Polen, Litauen und Russland“, in: *Nordost Archiv: Zeitschrift für Regionalgeschichte*, Lüneburg, 1995, t. IV, sąs. 1, p. 44–53.

¹⁸ *Geistliche Oden Gertraut Mollerin, R. G. E. P. und unter denen Blumen genossen beygehandt Mornille, Königsberg, gedruckt bey den Reusnerischen Erben, im Jahr 1696.*

¹⁹ Klaus Garber, *op. cit.*, p. 45.

²⁰ Juozas Jurginis, *Kelionių novelės*, Vilnius: Vaga, 1988, p. 260–266.

²¹ Juozas Marcinkevičius, „Lituanikos paieškos Rytų Prūsijoje ir Klaipėdos krašte po Antrojo Pasaulinio karo“, in: *Knygotyra*, Vilnius, 2000, t. 36, p. 192.

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*, p. 189.

²⁴ *P. Ovidii Nasonis Opera Omnia e recenssione Nic. Heinsii cum eiusdem notis integris*, Praefatus est Ioh. Avg. Ernesti, Cvravit indicemqve verborvm copiosissimvm adiecit Ioh. Frider. Fischerus, Lipsiae in libraria Veidmania A. C. MDCCCLVIII.

²⁵ Apie šį knygyną: Margarita Holcmanaitė, „Kauno „Pribačio“ knygynas“, in: *Naujasis Židinys-Aidai*, Vilnius, 1997, Nr. 5–6, p. 244–255.

nas, šis leidinys kažkam priklausė ir buvo intensyviai naudojamas (tą rodo gausūs įrašai knygoje; vienas iš jų tikrai darytas jau XIX a. antroje pusėje), tačiau ankstesnis savininkas, panašu, nepaliko jokio savo nuosavybės ženklo. Esama vienos knygos iš *Juozapo Zavadskio knygyno filialo Varniuose*. Tai 1832 m. išėjusi Franciszeko Wężyko (1785–1862) monografija *Władysław Łokietek, czyli Polska w XIII. wieku*. Knyga pažymėta lipde, kurios tekstas toks: N. 295. tom 2. 3. – CZYTELNIĄ przy KSIEGARNI pod firmą JÓZEFA ZAWADZKIEGO W WORNIACH. Iš Justino Staugaičio įsteigtos *Žiburio draugijos*, veikusios 1905–1940 m., Šumskų (dab. Šunskai, Marijampolės raj.) skyriaus į LKMA pateko 1860 m. Vilniuje išleista knyga *Jonas Iszmisłoczius kromininkas*. Knyga pažymėta dviejų tipų proveniencijomis – antspaudu *ŽIBURIO DRAUGIJA ŠUMSKŲ SKYRIUS*, taip pat ranka darytu įrašu, nurodant šifrą: *Szumsku „Ziburio“ knyginas. E. 17.*

2. Asmeninėms bibliotekoms priklausę leidiniai. Privatiems knygų rinkiniams priklausę spaudiniai, patekę į LKMA, kaip ir institucijų bibliotekų knygų atveju, labai įvairūs – tarp jų esama ir senų, ir pakankamai naujų įvairios tematikos leidinių.

Iš *Łopacinskių bibliotekos* į LKMA pateko 1788 m. Paryžiuje išėjęs pasakėčių rinkinys *Bibliothèque choisie de contes orientaux et fables persanes*²⁶. Ekslibrisas antraštiniame knygos puslapyje informuoja, kad knyga priklausė Lenkijos karalystės didžiajam kambariniui Tomaszui Ignacy Łopacinskiui (1753–1827). Apie jį žinoma nedaug, kitaip negu apie jo daug žymesnį tėvą, Lietuvos didįjį raštininką, Bresto vaivadą Mikalojų Tada Łopacinskį (*Mikołaj Tadeusz Łopaciński, 1715–1778*)²⁷. Šios knygos kelias į LKMA galbūt ėjo per Vilniaus Mokslo bičiulių draugijos bibliotekos fondus, nes žinoma, kad šios institucijos bibliotekai buvo perduotas Łopacinskių archyvas²⁸, tačiau knygoje jokių draugijos naudotų proveniencijų nėra.

Kaip atskirą spaudinių grupę reikia išskirti žymių su Lietuva susijusių veikėjų knygas. Paprastai tai nedideli leidiniai, kurių vertė didina žinomų asmenų proveniencijos. Pavyzdžiui, 1907 m. Juozapo Zavadzko spaustuveje Vilniuje išleista Povilo Višinskio knygelė *Vaina arba Karė*, pažymėta

²⁶ *Bibliothèque choisie de contes orientaux et fables persanes*, A Paris, Chez Royez, Libraire, Quai des Augustins, près le Pont-Neuf. M. DCC. LXXXVIII. Avec Approbation et Privilège.

²⁷ Łopaciński Mikołaj Tadeusz h. Lubicz (1715–1778), in: *PSB*, t. XVIII/3, sąs. 78, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1973, p. 400–402.

²⁸ Henryka Ilgiewicz, *op. cit.*, p. 223–224.

Vilniuje veikusio lietuviško knygyno savininkės Marijos Šlapelienės (1880–1977) autografu. Juozui Eretui (1896–1984) priklausė Vydūno paruošta ir 1912 m. Tilžėje išleista lietuvių kalbos gramatika²⁹ (galbūt jo paties naudota besimokant lietuvių kalbos, kadangi knygoje gausu marginalinių žymenų, pabraukimų ir pan.). Profesorius Eretas knygoje paliko keletą įrašų – savo paties autografą, taip pat donacinį įrašą, darytą 1970 m. – *Prof. dr. J. Ereto / dovana 1970*, kuriuo knygą greičiausiai paliko LKMA. Vis dėlto atrodo, kad ne Eretas buvo pirmasis knygos savininkas – esama dar vieno nuosavybės įrašo: *Ludwig Rauchs [?] / Riekew (Basel)*; kas šis asmuo, nustatyti nepavyko. Kita knyga – Julijaus Schiekoppo paruošta lietuvių kalbos gramatika³⁰ – priklausė žymiam Klaipėdos krašto veikėjui Hugo Šojui (vok. Hugo Scheu, 1845–1937), kurio nuosavybės ženklas – antspaudas su įrašu *HUGO SCHEU / Adl. Heydekrug pr. Heydekrug / Ostpreussen* yra antraštiniame knygos puslapyje. 1909 m. Berlyne išleistame Naujojo Testamento lietuviškame leidime³¹ esama donacinio įrašo, daryto prelado Pranciškaus Mykolo Juro (1891–1980): *Prel. Pr. Juro dovana*, kuriuo jis knygą, spėtina, paliko LKMA. Iš Kauno arkivyskupo *Juozapo Skvirecko bibliotekos* į LKMA pateko mišiolas vokiečių ir lotynų kalbomis, išleistas 1944 m. Kelne³². Apie knygos nuosavybę praneša įrašas: *#Juozapas J. Skvireckas Kauno Arkivyskupas – Metropol.* Be šių knygų, taip pat aptiktos penkios prelatui Mykolui Krupavičiui (1885–1970) priklausiusios įvairios knygos. Visose jose yra savininko autografas (paprastai Krupavičius jį palikdavo keliose knygos vietose). Keturios iš jų vėliau buvo perduotos Popiežiškosios lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos Romoje bibliotekai, ką rodo šios institucijos antspaudas. Išskirtinė tarp šių leidinių yra Mykolo Biržiškos studija *Lietuvių Tautos kelias į naują gyvenimą*, kurioje esama Krupavičiui skirto dedikacinio autoriaus įrašo: *Prelatui Mykolui Krupavičiui / autorius (taip pat Mykolas) / 1953. 2. 16 Los Angeles Kalifornijoje*.³³

Atskirai paminėtinos knygos, kurių savininkai, palikę nuosavybės įrašus lietuvių kalba, greičiausiai buvo valstiečiai. Pirmoji iš tokių kny-

²⁹ Vydūnas, *Vadovas Lietuvių kalbai pramokti. Litauischer Führer zur Erlernung der Anfangsgründe der litauischen Sprache*, Tilžėje 1912 m. Isleido „Rūta“.

³⁰ *Litauische Elementar-Grammatik*, Vom Oberlehrer Julius Schiekopp, Tilsit, 1881.

³¹ *Naujas Testamentas mūsų Viešpaties ir Išganytojo Jėzaus Kristaus, ing Lieutviškąją kalbą išverstas*, Berlyne, raštai išspausdinti prie Trowitsch ir sunaus, 1909.

³² *Lateinisch-Deutsches Volkmessebuch, Das Vollständige Römische Messebuch für alle Tage des Jahres mit Erklärungen und einem Choralanhang von Dr. P. Urbanus Bomm O.S.B. Mönch der Abtei Maria Laach*, Verlagsanstalt Benziger & Co. AG, Typographen des heiligen apostolischen Stuhles einsiedeln, Köln. 1944.

gų – 1832 m. Vilniuje išleista *Jezus Maria Jozapas Szwętas. Knigiata ta ape tamjennicia septiniu sopulu ir linksmibiu Jozapa*³³, kurios savininkas paliko du labai panašius įrašus. Knygos pradžioje: *Kubilos Mikoles Wareiku To, Knigu Kas at ras at siuskit tabe pakarne praszo*; įrašė knygos pabaigoje pateikiama ir data: *To Kniga Nobazna priguli unt Mikołi Kubiliu Wareiku Kas atras praszo Łabe Paiarnie atsiuskit Wareikosna unt Mikołi Kubiliu Mietuose 1856*. Be šių proveniencinių įrašų, taip pat esama ranka užrašytų maldų tekstų, kuriuos perskaityti sudėtinga. Kita knyga – greičiausiai 1905 m. ar kiek anksčiau surinktas konvoliutas, kuriame į vieną tomą surišta keletas smulkių veikalų religine tematika: *Szirdis žmogaus BAŽNYČIA DIEVO arba lizdu piktų dvasių. Isreikszta per deszimt paveikslų*; *GYVENIMAS Szv. Izydoriaus artojo apraszitas ant sekimo visiems katalikams, o labiause prastiems žmoniemis*; *Istorija apie Genovaite. Jos vargus, rupesnius ir stebuklingą parėdymą Dievo, kaip geriems užmoka geru, o piktiems atiduoda piktų*. Savininkas čia taip pat paliko savo proveniencinį įrašą: *Walditojis tos knigelis Kazimieras Szopis 1905 m. 24 Maje*.

Iš privačių kolekcijų taip pat galima išskirti etnologo Antano Mažiulio (1914–2007) bibliotekos knygas, pirmiausia todėl, kad LKMA bibliotekai atiteko iš tiesų didelis jų kiekis (51 leidinys pažymėtas kaip priklausantis Mažiuliui). Šis nemenkas rinkinys yra labai įvairialypis tiek chronologiniu, tiek tematinio požiūriu, tad aptarti visus jam priklausančius spaudinius yra problemiška; čia paminėtini pirmiausia senesni leidiniai. Seniausios šio rinkinio knygos – 1596 m. Frankfurte išleistas Kvinto Horacijaus Flako veikalų kritinis leidimas su komentarais³⁴; 1657 m. Paryžiuje pasirodęs Cicerono veikalo *De natura deorum* prancūziškas leidimas³⁵; 1666 m. Paryžiuje išleis-

³³ *Jezus Maria Jozapas Szwętas. Knigiata ta ape tamjennicia septiniu sopulu ir linksmibiu Jozapa*, Seney iszpausta, nunay kietwirta karta drukan paduota par storoni kunigu baznicios Rietawo S. R. B. R. A., Wilniuje: Drukarnioy Diecezios Kunigu Misionoriu metuose 1832.

³⁴ *Dionysii Lambini Monstroliensis Regii Professoris, in Q. Horatium Flaccum ex Fide atque Auctoritate Complurium Librorum manuscriptorum à se emendatum, & cum diversis exemplaribus antiquis comparatum, commentariis que copiosissimis explicatum, & ab eodem antè paulò, quàm è vita decederet, aliquoties recognitum, atq; à mendis omnibus perpurgatum, dilucidiúsque, quàm prima & secunda editione, commentariis auctis, atq; amplificatis, illustratum. Quæ Huic Quartæ, ac postremæ, ad tertiam conformata, editioni sint addita, Epistola ad Lectorem, ordine tertia, suffissime docebit*, Francofurti, Apud Andreae Wecheli heredes, Claudium Marnium, & Ioann. Aubrium. M. D. XCVI.

³⁵ *Ciceron de la Nature des Dieux, De la Version de Pierre Dv-Ryer, de l'Academie Française, A Paris: Chez Antoine de Sommaville, au Palais, sur le deuxième Perron, allant à la Sainte-Chappelle, à l'Escu de France. M. DC. LVII. Auec Priuilege du Roy.*

tas breviorius³⁶ ir 1686 m. Leipcige išleistas graikų–lotynų kalbų žodynas³⁷. Brevijoriuje, be paties Mažiulio paliktų proveniencijų, esama ir kitų nuosavybės ženklų, tokių kaip 1798 m. įrašas apie knygos pirkimą, Mažiulio 1978 m. darytas donacinis įrašas, kuriuo knyga dovanojama Amerikos Lietuvių Kultūros archyvui (ALKA), ir šio archyvo antspaudas. Žodynas, kaip galima matyti iš lipdės vidinėje priekinio viršelio dalyje, kažkada Danielio A. White'o buvo padovanotas Esekso institutui (angl. *Essex Institute*) Saleme, Masačusetso valstijoje. Gali būti, kad knygą instituto bibliotekai perleido šioje valstijoje gyvenęs ir dirbęs advokatas Danielis Appletonas White'as (1776–1861)³⁸. Žodynas iš bibliotekos fondų buvo pašalintas 1967 m. (apie tai informuoja antspaudas); po kurio laiko ji turėjo atsidurti pas Mažiulį. Kitas spaudinys – 1732 m. Leipcige išleistas *Iustinus Trogi Epitomator*³⁹, – prieš patekdamas į Mažiulio rankas, priklausė, kaip galima matyti iš rankraštinio įrašo, Ernstui Friedrichui Zobeliui. Asmuo, žinomas tokiu vardu, gyveno 1687–1756 m. ir pagarsėjo kaip 1734 m. išėjusio ir ne vieno leidimo XVIII a. sulaukusio kelionių vadovo jaunimui⁴⁰ autorius, tačiau kadangi duomenų

³⁶ *Breviarium Romanum, ex decreto Sacro-Sancti Concilii Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Jussu editum, et Clementis VIII. Primum, nunc denuo Urbani PP. VIII. Auctoritate recognitum*, In quo Psalmi, Lectiones, Responsoria, tam de Tempore, quam de Sanctis, & alia quae requirebantur ad longum, suis locis posita sunt. Pars Aestivalis. Parisiis, Impensis Societatis Typographicae Librorum Officij Ecclesiastici, jussu Regis constitutae. M. DC. LXVI. Cvm privilegio Regis.

³⁷ *Georgi Pasoris Lexicon Graeco-latinum in Novum Domini Nostri Jesu Christi Testamentum, nunc denuo revisum et ab innumeris mendis repurgatum, Cum gratia & Privilegio Elect. Saxon. Lipsiae: [A]pud Moritz | Georg. Vveidmannum & Joh. Fried. Gleditschium. Literis Christophori Fleischeri, Anno M. DC. LXXXVI.*

³⁸ Žinių apie White'ą nėra daug. Žinoma, kad jis yra parašęs memuarus, kurie šiandien nesunkiai prieinami internete (*Memoir of Hon. Daniel Appleton White*, prepared agreeably to a Resolution of the Massachusetts Historical Society. By Rev. James Walker, D.D., Boston: Printed by John Wilson and Son, 5 Water Street, 1863, in: <http://catalog.hathitrust.org/Record/007693360>). Jo ir jo šeimos rankraštis palikimas priklauso Harvardo universitetui, kuris leidžia su dalimi rankraščių susipažinti skaitmeninėje erdvėje: <http://oasis.lib.harvard.edu/oasis/deliver/~hua08010>.

³⁹ *Iustinus, Trogi Epitomator, cum notis perpetuis ad modum Iohannis Minellii ad optimos Codices emendatus & illustratus: adiunctis Chronologia Iustiniana & Indice uti locupletissimo, ita accuratissimo. Editio quinta revisa, emendata atque aucta. Cum Priv. Sereniss. Regis Polon. ac Elect. Sax. Lipsiae, sumpt. Mavr. Georg. Weidmanni, Sac. Reg. Maj. Pol. & El. Sax. Bibliop. Anno 1732.*

⁴⁰ Justin Stag, *A History of Curiosity: The Theory of Travel 1550–1800*, London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2006, p. 84; taip pat žr. išnašą Nr. 153, in: <https://books.google.lt/books?id=2jYDS4BjzBEC&pg=PA84&lpq=PA84&dq=Ernst+Fried>

apie jį nėra daug, sąsaja tarp autografa palikusio ir knygą parašiusio asmens vertintina santūriai. Su didesniu užtikrintumu galima įvardyti 1736 m. išėjusio Anthony Blackwallo *Avctores Sacri Classici defensi et illustrati sive Critica Sacra Novi Testamenti*⁴¹ ankstesnius savininkus. Autografa palikęs Gottlobas Friedrichas Lechla iš Leipcigo veikiausiai buvo teologas, gyvenęs 1734–1783 m.; žinoma keletas jo darbų, parašytų kartu su kitais autoriais⁴². Tai, kad Lechlos veikalai išleisti Leipcige, kuriame jis gyveno, sustiprintų prielaidą dėl įrašo autorystės. Vidinėje priekinio viršelio dalyje esama lipdės, kuri informuoja, kad knygą Tuftso koledžo Bostone bibliotekai padovanojo profesorius Edwardas Jamesas Young'as (1829–1906) iš Kembridžo Masačusetso valstijoje. Youngas buvo kunigas, dėstė hebrajų kalbą Harvardo universitete, nuo 1870 m. buvo Amerikos mokslų ir menų akademijos (angl. *American Academy of Arts and Sciences*) narys⁴³. Su Tuftso koledžu jį siejo mokslinė veikla – 1887 m. šioje įstaigoje jam buvo suteiktas teologijos daktaro laipsnis. Kaip rodo antspaudas, knyga kažkada buvo pašalinta iš įstaigos bibliotekos fondų; spėtina, kad po to ji turėjo atsidurti Mažiulio, taip pat gyvenusio Bostone, nuosavybėje.

Be jau suminėtų leidinių, gyvendamas JAV Mažiulis buvo surinkęs ir JAV išleistų religinės tematikos veikalų; seniausi aptikti egzemplioriai yra

rich+Zobel&source=bl&ots=8mmcrTtbSQ&sig=cYIbCgX6JXtWLQXaW9eHly6zGwM&hl=lt&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Ernst%20Friedrich%20Zobel&f=false. Zobelis taip pat minimas 1750–1800 m. mirusių vokiečių rašytojų žodyno 15-ame tome: *Lexikon der vom Jahre 1750 bis 1800 verstorbenen deutschen Schriftsteller*, Ausgearbeitet von Johann Georg Meusel, t. XV, Leipcig: bey Gerhard Fleischer, dem jüngern, p. 441–443, in: https://books.google.lt/books?id=6kQwAAAAYAAJ&pg=PA441&lpg=PA441&dq=Notar+Ernst+Friedrich+Zobel+Altdorf&source=bl&ots=kW3C-EHoPW&sig=Aqxq0tlJnbhXHorJjdta2tM7X8&hl=lt&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Notar%20Ernst%20Friedrich%20Zobel%20Altdorf&f=false.

⁴¹ *Antonii Blackwalli inclyti Magnae Britanniae philologi Auctores Sacri Classici defensi et illustrati sive Critica Sacra Novi Testamenti*, Christophorus Wollius M. A. S. T. B. et Concion. ad D. Nic. Sabbathicus ex Anglico Latine vertit, recensuit, variis observationibus locupletavit et Hermeneuticam N. F. Dogmaticam adiunxit, Lipsiae Sumtu Ioan. Christiani Martini, CIC IC CC XXXVI.

⁴² Šios studijos yra suskaitmenintos ir prieinamos internete: <https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/entity/101024576>.

⁴³ William W. Fenn, „Edward James Young (1829–1906)“, in: *Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences*, t. LVIII, Boston: Published by the Academy, 1923, p. 614–616. Beje, esama dar vieno Edwardo J. Youngo – Edwardo Josepho Youngo, – kuris, tiesa, gyveno kiek vėliau (1907–1968). Šis asmuo buvo teologas (žr. <http://www.wts.edu/about/history/notableprofessors/young.html>). Ar jį siejo kokie nors giminytės ryšiai su Edwardu Jamesu Youngu, pasakyti sunku.

iš XVIII a. pabaigos. Dalyje šio tipo leidinių taip pat esama proveniencijų (rankraštnių įrašų), tačiau juos palikusius asmenis nustatyti, net jei esama asmenvardžio, yra keblu. Panašu, kad jų savininkai buvo veikiau platiesiems gyventojų sluoksniams priklausę asmenys nei daugiau mažiau žymesni vietos intelektualai. Pavyzdžiui, 1808 m. išleistame veikalė *The Duties of Religion and Morality, as inculcated in the Holy Scriptures* esantis įrašas rodo, kad knyga priklausė kažin kokiai Elizabeth Hammel iki jos mirties 1823 m.: *Philadelphia May 29 1823 / Elizabeth Hammel's / Her Deth*; pastebėtina, kad angliškas žodis „death“ (liet. mirtis) užrašytas klaidingai – „deth“. 1783 m. išėjusiame leidinyje⁴⁴ be Elizabeth Cook nuosavybės įrašo yra surašyta Cookų šeimos genealoginė eilė.

Keletas senesnių spaudinių į LKMA pateko iš bibliotekų, apie kurių savininkus sunku ką nors tikro pasakyti. Pavyzdžiui, 1713 m. išleistame Konstantino Sirvydo trijų kalbų žodyne⁴⁵ esama autografo, kurį paliko kunigas J. (?) Gudelis. Kito asmens autografas, paliktas antraštiniame puslapyje, smarkiai pažeistas; matyti, kad asmens vardas buvo Antanas. Šis egzempliorius, be kita ko, išsiskiria tuo, kad didelis teksto fragmentas yra vieno iš ankstesnių savininkų atkurtas ranka, kadangi originali knygos dalis greičiausiai buvo smarkiai apgadinta. 1744 m. Trečiojo Lietuvos Statuto leidimas lenkų kalba, išleistas Vilniuje⁴⁶, kaip rodo keli įrašai, priklausė Pranciškui Teodorui Lodzinskiui, tačiau žinių apie šį asmenį nepavyko aptikti. Aišku tik tiek, kad šis statuto egzempliorius jo bibliotekoje tikrai buvo po 1840 m., kadangi knygoje esama įrašo, kuriame teigiama, kad „Lietuvos teisė“ (lenk. *prawo litewskie*, t. y. Trečiasis Lietuvos Statutas) nustojo galioti po 1840 m. I. Soko-

⁴⁴ *Primitive Christianity revived by William Penn. Also Select Essays on Religious Subjects, from the Writings of Isaac Pennington*, Philadelphia: Printed and Sold by Joseph Cukushank, in Market Street, between Second and Third Streets, M DCC LXXXIII.

⁴⁵ *Dictionarium trium linguarum, in usum Studiorum juventutis auctore R. P. Constantini Szyroid. E Societate Iezu, Cum Superiorum permitta editum. Quinta editio recognita et aucta*, Vilnae: Typis Academicis Societatis Iezu, Anno Domini MDCCXII.

⁴⁶ *Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Naprzod, za Naaśnieyszego Hospodara krola Jego Mosci Zygmunta III. w Krakowie w Roku 1588. Drugi raz w Wilnie, w Roku 1619, z pokazaniem zgody y roźnice Statutow Koronnych y W. X. L. Trzeci raz, za Naaśnieyszego K. J. M. Władysława IV. w Warszawie, w Roku 1648. z przydaniem Konstytucyi od Roku 1550. do 1647. Czwarty raz, za Naaśnieyszego krola Jego Mosci Jana Trzeciego w Wilnie w Roku 1698. Z przyłożeniem pod Artykuły Konstytucyi Seymowych od Seymu Roku 1550. aż do Seymu Roku 1690. Oboycu Narodom słuźących, (Textu samego niwczym nie naruszaiąc) Teraz zaś piąty raz, za szczęśliwie panuiącego Naaśnieyszego Krola Jego Mosci Augusta Trzeciego przedrukowany, w Wilnie: w Drukarni J. K. M. Akademickiey Societatis JESU. Roku Pańskiego 1744.*

lowskiui priklausė *Rituale Sacramentorum*⁴⁷, kurio tikslūs leidimo metai nežinomi (antraštiniame puslapyje data įrašyta su klausuku – 1771 ?), kadangi egzempliorius apgadintas ir dalis antraštinio puslapio su svarbia informacija yra nuplyšusi. 1800 m. Karaliaučiuje išleistas Kristijono Gotlybo Milkaus (Christian Gottlieb Mielcke, 1733–1807) parengtas lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių kalbų žodynas⁴⁸ pažymėtas Jono Naujokaičio 1880 m. paliktu autografu: *Iohann Naujokat 1880*; kitas įrašas – *Naujokajtys Turciny (?)* – galbūt leistų spėti, kad pasirašiusysis yra iš Turčinų kaimo, dab. Šakių rajone (taigi visai netoli tuometės Prūsijos). 1821 m. Varšuvoje išleistame Vulgatos lenkiškame vertime⁴⁹ savo proveniencijas paliko, kaip galima spėti, Antanas Medekša: *Ze zbioru Ant. Medekszy*. Nustatyti Medekšą padeda antspaudas: *N^o Ant. Medeksza Surmenty. Kow*. Minima vietovė greičiausiai tapatintina su Surmantais, esančiais dab. Raseinių rajone. XIX a. juos valdęs Antanas Medekša, tikėtina, buvo 1863–1864 m. sukilimo dalyvio Antano Medekšos (1845–1912) tėvas⁵⁰. Savo ruožtu paties Antano Medekšos tėvas galėjo būti Kauno pavieto vėliavininkas Juozapas Medekša (1744–?)⁵¹. Deja, nežinoma šio Biblijos egzemplioriaus savininko nei gimimo, nei mirties data.

Taigi LKMA atitekusių knygų rinkinys yra labai įvairus ir turėtų praturtinti jau turimus bibliotekos fondus tiek savaime vertingais senaisiais spaudiniais, tiek ir tais, kurie savo vertę įgijo pabuvoję žymių asmenų bibliotekose. Tikslėnę kiekvienos knygos vertę bei pačią vertingiausią iš čia

⁴⁷ *Rituale Sacramento[rum] ac aliarum Ecclesiae Caeremoniarum ex rituali, juxta decretum Synodi Provin: Petrykovien: Ed[...] depromptum ad uniformem ecclesiarum Regni Poloniae & M. D. Litv: Usum, Quæstionibus & Responsibus Latine, Lonice, Lituaniace, Germanice & Lotavice expositis reimpressum, Cum scitu & permissu Off[...], Vilnæ: Typis S. R. M. & Reipublicæ [...] Anno 1771? [sic].*

⁴⁸ *Littauisch-deutsches und Deutsch-littauisches Wörterbuch worinn das vom Pfarrer Ruhig zu Malterkehmen [?] ehemals heraus gegebene zwar zum Grunde gelegt, aber mit sehr vielen Wörtern, Redensurten und Sprüchwörtern zur Hälfte vermehret und verbessert worden von Christian Gottlieb Mielcke, Cantor in Pillkallen, Nebst einer Vorrede des Verfassers, des herrn Prediger Jenisch in Berlin, und des hrn. Kriegesunddomainenraths Heilsberg, auch einer Nachschrift des herrn Professor Kant, Königsberg, 1800. Im Druck und Verlag der Hartungschen Hofbuchdruckeren.*

⁴⁹ *BIBLIA, to iest księgi Starego i Nowegu Testamentu, według łacinskiego przekładu, na polski język przelozone przez X. Iakuba Wuyka z Wągrowca Theologa Societatis Jesu. W Warszawie, nakładem Towarzystwa Bibliynego Warszawskiego, W Drukarni N. Glücksberga, księgarza i typografa Królewskiego Uniwersytetu, 1821.*

⁵⁰ Medeksza Jan Antoni (1845–1912), in: *PSB*, t. XX/2, s. 85, Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1975, p. 366–367.

⁵¹ Medeksza Józef h. Lis odmiany (ur. ok. 1744), in: *Ibid.*, p. 367–368.

aprašytųjų turėtų nustatyti kiti specialistai. Nors ne visus savo įrašus palikusius asmenis pavyko identifikuoti, tikėtina, kad būsiami tyrimai, jei tokių bus imtasi, atskleis ne vienos iš čia aprašytų knygų kelią detaliau ir kartu leis įdėmiau pažvelgti į LKMA bibliotekos formavimosi istoriją.

SOME REMARKS ABOUT THE OLD PRINTS IN THE LIBRARY
OF THE LITHUANIAN CATHOLIC ACADEMY OF SCIENCES:
ASPECT OF PROVENANCE

Karolis Tumelis

Summary

The article presents the results of the analysis of the collection of old prints in the Library of the Lithuanian Catholic Academy of Sciences. The collection consists of books, journals, brochures on a diverse range of topics, which were published between the middle of the 16th century and the middle of the 20th century. While a great many of the analyzed prints did not have any signs of previous ownership or usage at all, the research of those marked with the most diverse kind of markings (such as written inscriptions, stamps, stickers, etc.) has shown that part of the collection belonged to persons or organizations of historical significance. To this group can be assigned books which once were in the possession of Mikolaj Tadeusz Łopaciński (1715–1778), Mykolas Krupavičius, Juozapas Skvireckas, Juozas Eretas etc. or in institutions like The Jesuit College in Poznań, The Society of Friends of Science in Wilno (*Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie*), The Wallenrodt Library (*Wallenrodsche Bibliothek*). Apart from these, a handful of books might have belonged to people who lived and worked in the United States of America and the Holy Roman Empire, but, as the evidence is scarce, possible connections should be regarded carefully.